УДК 821.161.2-3«19»

ОПРИШКО Наталя *– кандидат філологічних наук, доцент кафедри філології та лінгводидактики, Харківський національний автомобільно-дорожній університет, вул. Ярослава Мудрого, 25, Харків, 61000, Україна (nataopryshko21.11@gmail.com)*

ORCID: https://orcid.org/0000-0003-1964-5821

Google Scholar: https://scholar.google.com/citations?hl=uk&user=awsTXOcAAAAJ

ГАЙДЕЙ Катерина *– викладач кафедри філології та лінгводидактики, Харківський національний автомобільно-дорожній університет, вул. Ярослава Мудрого, 25, Харків, 61000, Україна (allariana.k@gmail.com)*

ORCID: http://orcid.org/0000-0003-0591-0305

DOI: https://doi.org/10.24919/2522-4565.2021.48.14

Бібліографічний опис статті: Опришко, Н., Гайдей, К. (2021). Еротична природа інтертекстуальності у романах Юрія Андруховича 1990-х – 2000-х років. *Проблеми гуманітарних наук: збірник наукових праць Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Серія «Філологія», 48,* 108–114. doi: https://doi.org/10.24919/2522-4565.2021.48.14.

ЕРОТИЧНА ПРИРОДА ІНТЕРТЕКСТУАЛЬНОСТІ У РОМАНАХ ЮРІЯ АНДРУХОВИЧА 1990-ИХ – 2000-ИХ РОКІВ

Анотація. *Незважаючи на чималу кількість літературознавчих, філософських і культурологічних розвідок на тему інтертекстуальності, ця риса постмодернізму досі є актуальним мистецьким явищем, а значить, вимагає дослідження, проговорювання й актуалізації, зокрема й тому, що період постмодернізму поступово згасає, а відтак постає потреба в його осмисленні чи навіть переосмисленні. Ця стаття акцентує увагу на еротичній природі постмодерної інтертекстуальності в ранній творчості Юрія Андруховича. Для дослідження було обрано романи 1990-х – 2000-х років, у яких найбільш чітко проявляється саме класична модель інтертекстуальності, розроблена такими знаними основоположниками постмодернізму, як Юлія Крістєва, Ролан Барт, Жеррар Женнет та ін. Аналіз інтертекстуальних моделей у аспекті еротизму зумовлений тим, що в добу постмодерну презумпція тотальної текстуальності нерозривно пов'язана з гіперсексуальністю, насолодою, цивілізацією та її продуктами, що приходить на зміну невдоволенню нею в модерну епоху. Найбільш повно згаданий феномен виявляє себе в романах «Рекреації» (1992), «Перверзія» (1996) та «Дванадцять обручів» (2003). Автори доводять універсальну природу інтертекстуальності творів Ю. Андруховича, наголошуючи на тому, що інтертекстуальні вкраплення в них (зокрема в романі «Перверзія») значно ширші за літературний контекст і містять приклади музичного, культурного та філософського інтертексту поруч із алюзіями чи навіть цитатами з інших літературних творів. З іншого боку, акцент на інтертексті як одному з основних принципів написання сучасного роману про кохання дає можливість трактувати перераховані твори як специфічний простір «насолоди/задоволення від тексту» («Рекреації», «Дванадцять обручів»). Маємо на увазі, що читачі (а разом з ними й автор-постмодерніст) не лише отримують задоволення від тексту в традиційному сенсі (цікавий сюжет, проста композиція, зрозумілий фінал, який виправдовує читацькі сподівання), але й переживають відчуття цілком деміургічної насолоди – насамперед від того, як химерно переплітається в тексті авторська вигадка та вдала інтертекстуальна гра.*

Ключові слова: *постмодернізм, інтертекстуальність, еротосфера, ерос еміотика, насолода / задоволення від тексту.*

© Опришко Наталя, Гайдей Катерина, 2021

OPRYSHKO Natalia *– PhD in Philological Sciences, Associate Professor, Department of Philology and Linguadidactics, Kharkiv National Automobile and Highway University, 25, Yaroslava Mudroho Str., Kharkiv, 61000, Ukraine (nataopryshko21.11@gmail.com)*

ORCID: https://orcid.org/0000-0003-1964-5821

Google Scholar: https://scholar.google.com/citations?hl=uk&user=awsTXOcAAAAJ

HAIDEI Kateryna *– Lecturer at the Department of Philology and Linguadidactics, Kharkiv National Automobile and Highway University, 25, Yaroslava Mudroho Str., Kharkiv, 61000, Ukraine (allariana.k@gmail.com)*

ORCID: http://orcid.org/0000-0003-0591-0305

DOI: https://doi.org/10.24919/2522-4565.2021.48.14

To cite this article: Opryshko, N., Haidei, K. (2021). Erotychna pryroda intertekstualnosti u romanakh Yuriia Andrukhovycha 1990-kh – 2000-kh rokiv [The erotic nature of intertextuality in Yuri Andrukhovych's novels of the 1990s and 2000s]. *Problemy humanitarnych nauk: zbirnyk naukovych prats Drohobytskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Ivana Franka. Seriia «Filolohiia» – Problems of Humanities. «Philology» Series: a collection of scientific articles of the Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University, 48,* 108–114. doi: https://doi.org/10.24919/2522-4565.2021.48.14 [in Ukrainian].

EROTIC NATURE OF INTERTEXTUALITY IN YURI ANDRUKHOVYCH'S NOVELS OF THE 1990'S – 2000'S

Summary. *Despite a large number of literary, philosophical and cultural studies on intertextuality, this feature of postmodernism is still a relevant artistic phenomenon, and therefore requires research, discussion and actualization, in particular because the postmodern period is gradually fading, and thus there is a need for its reevaluating or even rethinking. In particular, the work under consideration focuses on the erotic nature of postmodern intertextuality in the early works of Yuri Andrukhovych. The novels of the 1990s and 2000s were chosen for the study, in which the classical model of intertextuality developed by such well-known founders of postmodernism as Julia Kristeva, Roland Barthes, Gerard Jennet, etc. is most clearly manifested. The analysis of intertextual models in the aspect of eroticism is relevant due to the fact that today the postmodern presumption of total textuality is inextricably linked to hypersexuality, enjoyment of civilization and its products, which replaces dissatisfaction with it in the modern era. This idea is implied in the novels "Recreation" (1992), "Perversion" (1996) and "Twelve Rings" (2003). The authors argue the universal nature of intertextuality in Y. Andrukhovych's novels, emphasizing that his intertextual inclusions (in particular, in "Perversion") are much broader than the literary context and contain examples of musical, cultural and philosophical intertext not to mention various allusions and quotes from well-known literary works. On the other hand, the emphasis on intertext as one of the main principles of writing a modern novel about love makes it possible to interpret the novels under discussion as a specific space of texte-plaisir/texte-jouissance (mostly in "Recreation" and "Twelve Rings"). It means that readers (along with the author-postmodernist) not only enjoy the text in the traditional sense (interesting plot, simple composition, clear ending, which justifies the reader's expectations), but also experience a sense of complete demiurgic pleasure – especially from how intricately the author's fiction and successful intertextual play are intertwined in the text.*

Key words: *postmodernism, intertextuality, erotosphere, erosemiotics, texte-plaisir/texte-jouissance.*

Постановка проблеми. Однією із провідних рис постмодернізму виділяють гіперсексуальність. Якщо модернізм та його попередник реалізм – епоха бажання та епоха пізнання – об'єднувалися у своєму прагненні до глибин світу, у спробі викрити його приховану сутність, то постмодернізм є «насолода цивілізацією», відмінна від фройдівського та марксистського незадоволення нею. Його можна розглядати як «еросеміотику» (М. Епштейн) – майже чуттєву насолоду знаками, текстами, всією умовністю цивілізації, її відчуженими формами, перебиранням цитат та стилів, написанням у лапках своїх слів і без лапок – чужих. Але разом з тим нерозривно пов'язане з насолодою бажання постійно рухається в напрямку незадоволення, де в перспективі образи спокуси зливаються з обра-

зами смерті, тому й постмодерн як тимчасовий гомеостазис бажання-насолоди невіддільний від невідворотного кінця. Водночас у «ситуації постмодерну» еротичний мотив розглядають амбівалентно: любов і згасає в «посткарнавальну» (термін Ю. Андруховича) епоху, спрощена до звичайного статевого контакту, і постійно оновлюється, набуваючи іншої, подеколи перверсивної, викривленої форми. Цю амбівалентність найбільш яскраво демонструє саме феномен інтертекстуальності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Д. Кліпінґер визначає інтертекстуальність як «метод прочитання одного тексту супроти іншого» (Вінквіст & Тейлор, 2003, с. 171), що дає змогу висвітлити певні текстуальні та ідеологічні резонанси. Термін «інтертекстуальність» має стосунок і до методу читання, що зіставляє тексти з метою відкрити точки збігів і розбіжностей, і до віри в те, що всі тексти та ідеї є невід'ємною частиною мережі історичних, суспільних, ідеологічних та текстуальних відносин. У цілому інтертекстуальність засвідчує важливий розрив із попередніми концепціями тексту як автономної сутності, відокремленої від ідеології та історії. Таким чином, інтертекстуальне читання «перетинає міждисциплінарні кордони і кидає виклик уявній святості жанру» (Вінквіст & Тейлор, 2003, с. 171), показуючи, що всі тексти та ідеї черпають із схожих ідеологічних джерел. 1967 року Ю. Крістева (1969) сформулювала свою концепцію інтертекстуальності, обмеживши вживання цього терміна виключно сферою літератури і звівши до діалогу між текстами, тобто до інтертекстуальності. У літературі та філософії XX століття автономію тексту ставили під сумнів постструктуралісти Ж. Дерріда (1973), Р. Барт (1989; 1971; 1973) та інші. Доведено, що тексти є вузлом у значно ширшій мережі суспільних, історичних, культурних і текстуальних сил, що не тільки змінило сприйняття текстуальності, а й вплинуло на той спосіб, у який мав читатися текст. Отже, розрив автономії тексту започаткував інтертекстуальні практики прочитання. Французький учений Ж. Женетт (1982) запропонував класифікацію різних типів взаємодії текстів, у якій виділив п'ять рівнів: 1) власне інтертекстуальність як присутність в одному тексті двох чи більше текстів (цитата, алюзія, плагіат тощо); 2) паратекстуальність як співвіднесеність тексту зі своїм заголовком, епіграфом, післямовою тощо; 3) метатекстуальність як критичне посилання на свій підтекст; 4) гіпертекстуальність як осміювання та пародіювання одним текстом іншого; 5) архітекстуальність, або жанровий зв'язок текстів.

На початку XXI ст. у літературознавстві починають зароджуватися доволі контроверсійні думки з приводу того, що є інтертекстуальністю і чи варто взагалі говорити про неї як про реальне явище сучасної культури. Так, російський дослідник Г. Амелін (2005) переконує, що інтертекстуальність – фікція, вигадана на початку XX ст., тобто в період, коли людина втратила здатність нормально спілкуватися з навколишнім світом.

Отже, фронтальний огляд поглядів і думок, присвячених дослідженню проблем інтертекстуальності в сучасному літературознавстві, свідчить про виняткову глибину й неоднозначність цього питання. Його вирішення вийшло за межі суто літературознавства, перемістившись в інші площини людського буття: сама культура як текст і окремі тексти культури (особливо визначні, «класичні» тексти) з вищими проявами духу безпосередньо пов'язані. Тоді єдність певного типу культури – це єдність її наративного пошуку, а істинне значення культури в сучасному просторі – це «зрівноважити чи стримати роз'єднувальний індивідуалізм наративів, передбачивши динамічне залучення й активну трансформацію їх у просторі інтертекстуальних стосунків» (Гатальська, 2005, с. 279). Розуміння інтертексту як «текстопородження» (Гатальська, 2005, с. 279), з одного боку, та як основи для утворення нових смислів – з другого, надає критику можливість вибирати спосіб, за допомогою якого він здійснюватиме свій аналіз. Тож інтертекстуальність здебільшого розуміють як метод запозичення набутого історико-культурного, мистецького, літературного досвіду з метою продукування нових смислових комбінацій. Проте якщо саму історію, як про те говорить А. Кожев (1995), віднести до «порядку бажання», вона стає «найвеличнішим метасексуальним потягом людського роду, шляхом бажання, що веде нас одночасно до його згасання – та збільшення вселюдської планетарної еротосфери» (Эпштейн, 2006, с. 109).

Таким чином, феномен постмодерної інтертекстуальності не лише розглядають як нерозривно пов'язане з еротизмом явище, він, на думку М. Епштейна (2006), у принципі не може буди відокремлений від нього. Адже «еротосфера – це сукупність всіх цивілізаційних процесів та артефактів у їх взаємодії із бажанням як способів його задоволення та стримування, розрядки та відтермінування» (с. 109). Багатоликість, інтертекстуальність і механізм бажання, однаково підтримуваного та стримуваного сучасним людським суспільством, вдало схарактеризовано в романі французького письменника М. Уельбека (2001) «Елементарні частинки»: «Суспільство рекламно-еротичне, у якому живемо ми…, прагне до організації бажання, до нечуваного його збільшення у масштабах, стримуючи його задоволення у межах інтимної сфери. Щоб таке суспільство функціонувало, щоб змагання не припинялося, необхідно примножити бажання, потрібно, щоб воно, поширюючись, поглинало людське життя» (с. 210–211).

Мета статті – дослідити інтертекстуальну природу еротики в романах Юрія Андруховича 1990-х – 2000-х років, зокрема в текстах «Рекреації» та «Перверзія». Досягнення поставленої мети передбачає розв'язання двох важливих **завдань**: проаналізувати романи Ю. Андруховича як втілення концепції задоволення/насолоди від тексту; довести, що еротоцентризм у площині інтертекстуальності є однією з основоположних точок постмодерного любовного дискурсу.

Виклад матеріалу. В українській літературі саме романи Ю. Андруховича є ідеальними інтертекстуальними площинами. У центрі їх – здебільшого герой-творець (людина так чи інакше пов'язана з творчістю), у чиєму житті реалізовано постмодерний принцип досягнення бажання/насолоди через творення/перетворення тексту, життєпису, дискурсу.

Так, перший масштабний прозовий твір українського постмодерніста «Рекреації» (1992) можна розглядати в контексті культивування задоволення від тексту та насолоди текстом. Ці поняття введені Р. Бартом у роботі «Задоволення від тексту» (1973) і репрезентовані в ній як опозиції. «Текст-насолода» – це поняття постмодерністської текстології, яке висловлює бачення нею свого об'єкта як принципово плюрального й такого, що не має однозначної інтерпретації, тоді як «текст-задоволення» фіксує бачення текстового простору як такого, що передбачає однозначне й у цьому розумінні фінальне прочитання. Оскільки насолода процесуальна, то, за Бартом, бажання, утворюючи смисл, не зупиняється на породженому як фінальній структурі, тоді як задоволення, навпаки, означає через свою перфектність, доконаність задоволення потреби завершення бажання, замкнення смислу. У зв'язку з цим у контексті постмодернізму роман Ю. Андруховича «Рекреації» стає, з одного боку, фігурою перманентного асимптотичного бажання, прагнення тотального відродження, його площиною: свого роду філософська живучість бажання зумовлена тим, що воно не може бути задоволеним. Не даремно Андрухович в іронічній «бубабістсько-постмодерній» манері робить головних героїв роману, його рушійну силу, адептами вічного пошуку задоволення, у цьому разі – сексуального: «Зрештою, хлопці вони талановиті, чесні, непродажні, цвіт нації, діти нового часу, тридцятирічні поети, кожен гадає, що він пуп землі, а насправді лиш сексуальна невдоволеність і розпалене самолюбство...» (2005, с. 30). І то небезпідставно, оскільки автор «Рекреацій» чітко обумовлює таку стратегію в назві твору та свята, на якому присутні персонажі: «Свято, яке об'єднує всіх нас у неподільному пориві творення і будування... Істина суть нашого дійства – перемога над Смертю!» (2005, с. 41). Таким чином, текст, артикульований як текст-насолода, являє собою принципово процесуальне текстове середовище продуктивності, що породжує себе, знаходячись у перманентному перетворенні (про це свідчить красномовно й назва «Рекреації», або ж «Перетворення»), де смисл представлено як вічний потік. З іншого боку, роман Ю. Андруховича є цілісною стабільною структурою, позбавленою рис тексту-хаосу, та, відповідно, орієнтує на читання у традиційному його розумінні (як і може бути трактований). Відтак він перетворюється на текст-задоволення, суб'єктивно пережитими наслідками прочитання якого є отримане читачем «задоволення від тексту», тобто задоволення його читацьких сподівань, задовольняння як вираження вичерпної завершеності

процесу. Водночас фінальне дійство-фарс, що є насправді симуляцією військового заколоту, й стає тим розчиненням, «розсіюванням реального світу» (Епштейн, 2006), що, на кілька митей поглинаючи справжню дійсність, на свій лад перекроює, перетворює її. У такий спосіб постмодернізм Ю. Андруховича моделювано як світ текстів, звідси – доволі широке коло літературних алюзій, якими «грається» автор у тексті «Рекреацій», а насолода/задоволення від тексту переходить в площину насолоди від інтертекстуальної гри. Проте якщо в «Рекреаціях» основа гри – попередні тексти самого Андруховича, то інтертекстуальне поле його роману «Перверзія» вбирає в себе найкращі здобутки європейської культури (як те і мусить бути, адже дія відбувається у Венеції, колисці європейської цивілізації).

«Перверзія» (1996) Ю. Андруховича є текстом-алюзією на цілий ряд творів світової літератури, що структурують його семантичне поле. «Інтенціональна інтертекстуальність» (Гром'як, Ковалів & Теранко, 1997, с. 318) у «Перверзії» передбачає обов'язкову й вичерпну обізнаність читача зі світовою культурою, знайомство з різними традиціями тощо. Це формує «інтертекстуальну компетенцію» читача, яка допомагає йому впізнавати цитати не лише в розумінні формальної констатації їх наявності, але й для їх змістової ідентифікації. Сам тип архітектоніки «Перверзії» – деструкований текст-хаос, розроблений, за висловленням автора, не ним, а кимось іншим, наділяє текст практично автономним буттям і здатністю «прочитувати» історію. Концепція інтертекстуальності, таким чином, тісно пов'язана тут з висловленою М. Фуко проблемою теоретичної «смерті суб'єкта» (1989, с. 488), переосмисленої Р. Бартом як «смерть автора» (1989, с. 390), і «смертю» індивідуального тексту, розчиненого у виражених або прихованих цитатах, а зрештою, і «смертю» читача, цитатна свідомість якого настільки ж нестабільна і невизначена, як і «безнадійний пошук цитат, які формують його свідомість» (Ильин, 1996, с. 225). Ґрунтовно цю проблему сформулювала Л. Перрон-Муазес, яка підкреслила, що у процесі читання всі троє: автор, текст і читач – перетворюються на єдине «безмежне поле для гри письма» (1997, с. 383).

У тексті Андруховича йдеться, по-перше, про визначення інтертекстуальності як не лише літературного, а тотального феномену, про що свідчить музичний інтертекст. По-друге, можемо стверджувати, що загальновідомий міф про Орфея трансформовано під впливом усього культурного контексту від античного доробку до XX ст. (давньогрецькі персонажі, середньовічна інквізиція, мотиви В. Шекспіра, В. Скотта, В. Гюго в загальному дусі мистецтва епохи постмодерну – саме тому «дія відбувається в усі часи і всюди» (Андрухович, 2004, с. 159) та через призму меніпової сатири. Сатира – це жанр, що, за В. Ланґе (2005), «допускає найбільше свавілля: вона змішує різні стилі та форми, цитує і винаходить, обожнює анекдоти та прислів'я; легко змінює прозу на вірші; жонглює міфами і повчальними прикладами» (с. 243). Сатира звертається то до історії, то до найбільш актуальних подій, послуговуючись «мудрістю, гіркотою і фарсом» (с. 243). Ці три складники утворюють «суміш», яка здається одночасно саркастичною, кумедною, повчальною й провокаційною. Якщо проаналізувати, на що спроєктована меніпея, можна зробити висновок, що вона спрямована проти самого презирства, тобто проти неповаги до ближнього. Коріння меніпової сатири безпосередньо повертає до карнавального фольклору, що й дає підстави характеризувати інтертекст «Орфей у Венеції» як її постмодерністську варіацію. З іншого боку, вистава – це своєрідне відображення перебування у Венеції героя «Перверзії» – поета, музиканта, культуролога Станіслава Перфецького. Саме воно є інтертестуально-постмодерним за своєю суттю, якщо врахувати думку М. Епштейна (2006) про те, що поле постмодерної насолоди народжується тоді, коли «ми не прагнемо вторгнутися у чужу культуру, аби відшукати в ній щось сокровенне, а… притискаємося до неї шкірою своєї культури, змішуємо цитати, комбінуємо образи, сплітаємо пальці, створюємо пастиші… пестимо поверхню іншої культури» (с. 120). І при цьому твориться справжня мудрість пізнання.

Таким чином, у «Перверзії» розгортається дискурс інтертекстуальності, позначеної печаттю еротики, а образ митця (поета, письменника, музиканта), скорегований тема-

тичними площинами любові та смерті, як і рівносильним прагненням Еросу й Танатосу (інстинктів життя й руйнування) є архетипом (архітекстуальним образом) як втіленням текстової сукупності в межах одного твору. З іншого боку, «Перверзія» вже перетворюється на інтертекст у подальшому літературному доробку Ю. Андруховича: міфологічна смерть Орфея по-іншому осмислена в романі «Дванадцять обручів» (2004), а ідея «вічного повернення того самого» – в есе «Перфецький повертається». І це не дивно у світі, де панують «цитата, колаж і деконструкція» (2004, с. 173).

Творячи «Дванадцять обручів» (2003), Ю. Андрухович, за його власним висловом, намагався написати «роман – Антоничеві фіктивну біографію» (с. 266), керуючись, знову ж таки, принципом насолоди та задоволення від тексту. Єдина різниця в тому, що, виписуючи зразок «комфортабельного читання», тобто традиційного роману з чітко означеною цілісною структурою, автор вже починає постмодерну гру з читачем, будуючи текст-насолоду саме на фіктивності викладених фактів, а відтак неможливості їх однозначного прочитання та розуміння. І то не дивно, адже один із основоположників філософії постмодернізму Ж. Бодріяр (2000) зауважує, що вся площина уявного, зокрема й уявно-чуттєвого, співіснує з реальним світом через «операціональну симуляцію, мульти-симуляцію та мульти-реакцію» (с. 70). Постмодерн – це стан насолоди, коли все бажане вже дане, навіть якщо й існує на рівні інтертекстуальному, а все дане – залишається бажаним, отже, таким, що досі здатне дарувати насолоду.

Висновки. Таким чином, можемо говорити про виняткову органічність еротичної версії інтертекстуальності в добу постмодернізму взагалі та в площині української його версії зокрема І саме інтертекстуально реалізують один із основних принципів постмодернізму: презумпція його текстуальності, означена словами «світ – це текст», коли від написаного автор і читач отримує не лише естетичне задоволення, а й насолоду, близьку до вгамування сексуального бажання.

Перспективи подальших досліджень. Попри велику кількість літературознавчих розвідок, присвячених творчості Юрія Андруховича, а серед них немало спроб і його еротичної фокалізації, потенціал роботи з доробком письменника в контексті українського постмодернізму досі залишається невичерпним. Ця стаття, сфокусована лише на кількох творах письменника, може стати початком для багатовекторного аналізу інтертекстуальності та різних її проявів у більш пізніх текстах Андруховича, відкриваючи водночас перспективи вивчення еротичної призматики постмодерного інтертексту в українській літературі як неперечісного, справді унікального явища, відмінного за формою і змістом від своїх світових аналогів.

ЛІТЕРАТУРА

Амелин Г. Лекции по философии литературы / Ред. В.Я. Мордерер, С.Б. Феддер. Москва : Языки славянской культуры, 2005. 424 с.

Андрухович Ю. Дванадцять обручів. Київ : Критика, 2004. 333с

Андрухович Ю. Орфей хронічний. *Критика.* 2003. № 9. С. 30–31.

Андрухович Ю. Перверзія. Львів : ВНТЛ-Класика, 2004. 304 с.

Андрухович Ю. Рекреації. Львів, 2005. 144 с.

Андрухович Ю. Стах Перфецький повертається URL : http://www.potyah76.org.ua (дата звернення 15.12.2021)

Барт Р. Смерть автора. *Барт Р. Избранные работы: Семиотика: Поэтика* / пер. с фр. Косикова Г. К. Москва, 1989. С. 384–391

Бодрийяр Ж. Символический обмен и смерть. Москва, 2000. 387с.

Гатальська С.М. Філософія культури : підручник. Київ : Либідь, 2005. 328 с.

Енциклопедія постмодернізму / за ред. Ч. Вінквіста та В. Тейлора. Київ, 2003. 503 с.

Ильин И. Постструктурализм, деконструктивизм, постмодернизм. Москва, 1996. 256 с.

Кожев А. Введение в чтение Гегеля. Вместо введения. / пер. Г. Галкиной. *Новое литературное обозрение,* № 13, 1995. С. 61–62.

Ланге В. «Элементарные частицы» М. Уэльбека и мениппова сатира. *Иностранная литература*. 2005. № 2. С. 237–255.

Уэльбек М. Элементарные частицы. Москва, 2001., 417 с.

Фуко М. Слова и вещи: Археология гуманитарных наук. Москва, 1989. 488 с.
Эпштейн М. Н. Философия тела. *Тульчинский Г. Л. Тело свободы.* Санкт-Петербург : Алетейя, 2006, С. 102–123.
Barthes R. S/Z. Paris, 1971. 280 p.
Barthes R. Texte. *Encyclopaedia universalis.* Paris, 1973. Vol. 15. P. 78.
Derrida J. Speech and phenomena and other essays on Husserl's theory of signs. Evanston, 1973. 166 p.
Genette G. Palimpsestes : La Degree Culture au second Degree. Paris, 1982. 467 p.
Kristeva J. Narration et transformation. *Semiotica.* The Hague, 1969. № 4. p. 422–448.
Nota Bene. Літературознавчий словник-довідник / ред. Гром'яка Р., Коваліва Ю., Теранка В. Київ, 1997. 750 с.
Perron-Moisés L. L'intertextualité critique. *Poétique*. Paris, 1976. №27. P. 372–384.

REFERENCES

Amelin, G. (2005). *Lektcii po filosofii literatury [Lectures in philosophy and literature].* V. Ia. Morderer, S. B. Fedder (Eds.). Moscow: Iazyki slavianskoi kultury [in Russian].
Andrukhovych, Yu. (2004a). *Dvanadtsiat obruchiv [Twelve rings].* Kyiv: Krytyka [in Ukrainian].
Andrukhovych, Yu. (2003). Orfei khronichnyi [Orpheus chronic]. *Krytyka – Critics, 9*, 30–31 [in Ukrainian].
Andrukhovych, Yu. (2004b). *Perverziia [Perverzion]*. Lviv : VNTL-Klasyka [in Ukrainian].
Andrukhovych, Yu. (2005). *Rekreatsii [Recreations]*. Lviv [in Ukrainian].
Andrukhovych, Yu. (n.d.) *Stakh Perfetskyi povertaietsia [Stakh Perfetskyi returns]*. Retrieved December 15, 2021, from : http://www.potyah76.org.ua [in Ukrainian].
Barthes, R. (1971). S/Z. Paris [in French].
Barthes, R. (1973). Texte [Text]. *Encyclopaedia universalis – Universal Encyclopedia* (Vol. 15), (p. 78). Paris [in French].
Barthes, R. (1989). Smert avtora [The author's death] (G. K. Kosikova, Trans.). In *Barthes R. Izbrannye raboty: Semiotika: Poetika – Selected works: Semiotics: Poetics* (pp. 384–391). Moscow [in Russian].
Bodriiiar, Zh. (2000). *Simvolicheskii obmen i smert [Symbolic exchange and death].* Moscow [in Russian].
Derrida, J. (1973). *Speech and phenomena and other essays on Husserl's theory of signs.* Evanston [in English].
Epshtein, M. N. (2006). Filosofiia tela [The philosophy of the body]. *Tulchinskii G. L. Telo svobody – The body of freedom* (pp. 102–123). Saint Petersburg: Aleteiia. [in Russian].
Foucault, M. (1989). *Slova i veshchi: Arkheologiia gumanitarnykh nauk [The order of things: An archaeology of the human sciences].* Moscow [in Russian].
Genette, G. (1982). *Palimpsestes : La Degree Culture au second Degree [Palimpsests : Literature in the Second Degree].* Paris [in French].
Hatalska, S.M. (2005). *Filosofiia kultury [Philosophy of culture].* Kyiv : Lybid [in Ukrainian].
Houellebecq, M. (2001). *Elementarnye chastitcy [The Elementary Particles].* Moscow [in Russian].
Hromiaka, R., Kovaliva Yu., Teranka V. (Eds.) (1997). *Nota Bene. Literaturoznavchyi slovnyk-dovidnyk [Dictionary of Literary studies].* Kyiv [in Ukrainian].
Ilin, I. (1996). *Poststrukturalizm, dekonstruktivizm, postmodernizm [Poststructuralism, dekonstruction, postmodernism].* Moscow [in Russian].
Kozhev, A. (1995). Vvedenie v chtenie Gegelia. Vmesto vvedeniia [Introduction to Gegel's reading. Instead of introduction]. In (G. Galkina, Trans.). *Novoe literaturnoe obozrenie – New literature review*, *13*, 61–62 [in Russian].
Lange, V. (2005). «Elementarnye chastitcy» M. Uelbeka i menippova satira [«The Elementary Particles» by Michel Houellebecq and Menippean satire]. *Inostrannaia literatura – Foreign literature*, *2*, 237–255. [in Russian].
Kristeva, J. (1969). Narration et transformation [Narration and transformation]. *Semiotica*, *4*, 422–448. The Hague [in English].
Perron-Moisés, L. (1976). L'intertextualité critique [Critics of intertextuality]. *Poétique – Poetic, 27*, 372–384). Paris [in French].
Vinkvist, Ch., & Teilor, V. (Eds.) (2003). *Entsyklopediia postmodernizmu [Encyclopedia of postmodernism].* Kyiv [in Ukrainian].